

Τάσος Ανθουλιάς

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΟΛΛΑΝΔΙΑΣ

Από τους πρώτους κατοίκους της
ως το 2020 μ.Χ.

Μια προσπάθεια να παρουσιαστεί η ιστορία της Ολλανδίας
με πολύ απλά κείμενα και χαρακτηριστικές εικόνες
ώστε να γίνει αντιληπτή η εξέλιξη της πραγματικότητας
και ο εντοπισμός βασικών στοιχείων και αλλαγών.

Κατά την τελευταία εποχή των παγετώνων, η Ολλανδία είχε κλίμα τούνδρας με σπάνια βλάστηση και οι κάτοικοι επιβίωναν ως κυνηγοί-τροφοσυλλέκτες. Ο πολιτισμός τους, που εμφανίστηκε γύρω στο 5500 π.Χ., ήταν κυνηγοί συλλέκτες που συνδέονταν στενά με τα ποτάμια και τα ανοιχτά νερά και σχετίζονταν με τον νότιο Σκανδιναβικό πολιτισμό.

Περίπου το 3000 π.Χ., υπήρξε μια επέκταση της κουλτούρας που πιστεύεται ότι αφορούσε τη μετακίνηση ανθρώπων από την κατεύθυνση της Ουκρανίας, φέρνοντας τις ινδοευρωπαϊκές γλώσσες και την τεχνολογία της Εποχής του Χαλκού. Τα παλαιότερα χάλκινα εργαλεία βρέθηκαν στον τάφο ενός μεταλλουργού της Εποχής του Χαλκού.

Η Εποχή του Σιδήρου έφερε κάποια ευημερία στους ανθρώπους που ζούσαν στην περιοχή της σημερινής Ολλανδίας με το σιδηρομετάλλευμα διαθέσιμο σε όλη τη χώρα. Οι σιδηρουργοί ταξίδευαν σε οικισμούς με μπρούτζο και σίδηρο, κατασκευάζοντας εργαλεία κατά παραγγελία, όπως τσεκούρια, μαχαίρια, καρφίτσες, αιχμές βελών και ξίφη. Ο μεγάλος ταφικός τύμβος Vorstengraf περιείχε μια σειρά από αντικείμενα, συμπεριλαμβανομένου ενός κυρτού σιδερένιου ξίφους.

Κατά τη διάρκεια των Γαλατικών Πολέμων του, ο Ιούλιος Καίσαρας κατέκτησε όλη τη Γαλατία και αυτή περιλάμβανε την Ολλανδία (το 57 π.Χ.) νότια του ποταμού Ρήνου. Απεικόνισε τον Ρήνο ως ένα φυσικό όριο μεταξύ των Γαλατών και των Γερμανικών λαών στην άλλη πλευρά. Τα 450 χρόνια ρωμαϊκής κυριαρχίας άλλαξαν βαθιά την περιοχή που αργότερα θα γινόταν η Ολλανδία.

Ο ποταμός Ρήνος ήταν ένα στρατιωτικοποιημένο σύνορο, αποσταθεροποιούμενο συχνά από βίαιες επιδρομές και η Ρώμη στρατολογούσε στρατιώτες και από τις δύο πλευρές του.

Μετά την κατάρρευση της Ρωμαϊκής κυριαρχίας στην περιοχή το έτος 406 μ.Χ. δημιουργείται το βασίλειο των Φριζίων. Αυτό το βασίλειο περιλάμβανε τις παράκτιες επαρχίες της Ολλανδίας και τη Γερμανική ακτή της Βόρειας Θάλασσας.

Το 734 οι Φρίζιοι στην Ολλανδία ηττήθηκαν από τους Φράγκους, οι οποίοι κατέκτησαν έτσι πολλές περιοχές και εξαπλώθηκε ο Χριστιανισμός.

Τον 9ο και τον 10ο αιώνα οι Βίκινγκς επιτέθηκαν στις σχεδόν ανυπεράσπιστες πόλεις των Φριζίων και των Φράγκων που βρίσκονταν σε ακτές και κατά μήκος των ποταμών. Αν και οι Βίκινγκς δεν εγκαταστάθηκαν ποτέ σε μεγάλους αριθμούς σε αυτές τις περιοχές, δημιούργησαν μακροπρόθεσμες βάσεις και μάλιστα αναγνωρίστηκαν ως άρχοντες σε λίγες περιπτώσεις. Μία από τις πιο σημαντικές οικογένειες των Βίκινγκς ήταν αυτή των αδελφών Ρόρικ και Χάραλντ.

Θαμμένοι θησαυροί Βίκινγκς που αποτελούνται κυρίως από ασημί έχουν βρεθεί σε ορισμένες περιοχές. Η ταφή τόσο πολύτιμων θησαυρών θεωρείται ως ένδειξη ότι υπήρχαν κάποιοι μόνιμοι οικισμοί.

Οι Γερμανοί βασιλιάδες και αυτοκράτορες κυβέρνησαν την Ολλανδία τον 10ο και 11ο αιώνα. Έτσι η Ολλανδία έγινε μέρος της Αγίας Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας, όπως ονομάστηκε η Γερμανία μετά τη στέψη του Όθωνα Α΄ σε αυτοκράτορα.

Όπως και άλλες κατακτήσεις της Αγίας Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας ήταν χωρισμένη σε καντόνια, ένα από τα οποία λεγόταν Ολλανδία που έδωσε το όνομά της σε όλη τη χώρα.

Η Αγία Ρωμαϊκή Αυτοκρατορία δεν μπορούσε να διατηρήσει την πολιτική ενότητα. Εκτός από την αυξανόμενη ανεξαρτησία των πόλεων, οι τοπικοί άρχοντες μετέτρεψαν τις κομητείες και τα δουκάτα τους σε ιδιωτικά βασίλεια και αισθάνθηκαν ελάχιστη υποχρέωση προς τον αυτοκράτορα που βασίλευε σε μεγάλα τμήματα του έθνους μόνο κατ' όνομα.

Μεγάλα τμήματα της περιοχής που σήμερα είναι η Ολλανδία διοικούνταν από τον Κόμη της Ολλανδίας, τον Δούκα του Γκέλρε, τον Δούκα της Μπραμπάντ και τον Επίσκοπο της Ουτρέχτης. Η Φρίσλαντ και το Γκρόνινγκεν στο βορρά διατήρησαν την ανεξαρτησία τους και διοικούνταν από τους κατώτερους ευγενείς.

Στη φωτογραφία το εκκλησάκι του Αγίου Νικολάου, ένα από τα πιο παλιά διατηρημένα κτίρια της Ολλανδίας.

Γύρω στο 1000 μ.Χ. υπήρξαν αρκετές γεωργικές εξελίξεις (που μερικές φορές περιγράφονται ως αγροτική επανάσταση) οι οποίες οδήγησαν σε αύξηση της παραγωγής, ιδιαίτερα της παραγωγής τροφίμων. Η οικονομία άρχισε να αναπτύσσεται με γρήγορους ρυθμούς και η υψηλότερη παραγωγικότητα επέτρεψε στους εργάτες να καλλιεργήσουν περισσότερη γη ή να γίνουν έμποροι.

Η αποξήρανση βαλτωδών περιοχών με χαμηλό υψόμετρο και ο έλεγχος των πλημμυρών επεκτάθηκαν σημαντικά μετά το 1200 μ.Χ. Πριν από αυτό, οι πόλεις είχαν χτιστεί βόρεια των μεγάλων ποταμών, αλλά με την επέκταση των αναχωμάτων και της αποστράγγισης, δημιουργήθηκαν καλλιεργήσιμες εκτάσεις και αυξήθηκε ο πληθυσμός.

Από το 1350 ως το 1490 έγιναν πολλές μάχες κυρίως μέσα στην Κομητεία της Ολλανδίας.

Οι περισσότεροι από αυτούς τους πολέμους φαινομενικά διεξήχθησαν για το ποιος θα έπρεπε να έχει τον τίτλο του «Κόμη της Ολλανδίας», αλλά φαίνεται πως ο βαθύτερος λόγος ήταν ένας αγώνας εξουσίας που διεξήχθη από τους αστούς στις πόλεις ενάντια στους κυρίαρχους ευγενείς.

Κατά τον 16ο αιώνα, η Προτεσταντική Μεταρρύθμιση κέρδισε γρήγορα έδαφος στη βόρεια Ευρώπη. Οι Ολλανδοί Προτεστάντες έγιναν ανεκτοί από τις τοπικές αρχές. Μέχρι τη δεκαετία του 1560, η Προτεσταντική κοινότητα είχε σημαντική επιρροή στην Ολλανδία, αν και αποτελούσε τότε μειοψηφία.

Το 1588 ιδρύθηκε η Ολλανδική Δημοκρατία, σχηματίζοντας μια συνομοσπονδία επτά επαρχιών. Τις επόμενες δεκαετίες το ολλανδικό εμπόριο, οι επιστημονικές εξελίξεις, η τέχνη και ο υπερπόντιος αποικισμός ήταν από τα πιο σημαντικά στην Ευρώπη. Οι Ολλανδοί αποικιοκράτες, πολλοί από τους οποίους συνδέονταν με την Εταιρεία Ανατολικών Ινδιών και την Εταιρεία Δυτικών Ινδιών, ίδρυσαν εμπορικούς σταθμούς και αποικίες στην Αμερική, στη Νότια Αφρική και στην Ασία, που προστατεύονταν από το ισχυρό Ναυτικό των Ολλανδικών Πολιτειών. Οι Ολλανδοί κυριαρχούσαν στο τριγωνικό εμπόριο και στο δουλεμπόριο του Ατλαντικού. Ο Ολλανδικός πολιτισμός γνώρισε μια αναγέννηση. Στη φωτογραφία πίνακας του Γιοχάνες Βερμέερ: «Το κορίτσι με ένα μαργαριτάρι σκουλαρίκι».

Η εγκατάσταση των Ολλανδών στη βόρεια Αμερική ξεκίνησε με την ίδρυση του οικισμού Νέο Άμστερνταμ στο νότιο άκρο του Μανχάταν το 1614. Οι Ολλανδοί ίδρυσαν την Αποικία του Ακρωτηρίου στη Νότια Αφρική το 1652. Μέχρι το 1650 ο ολλανδικός στόλος αριθμούσε 16.000 εμπορικά πλοία.

Η μανία της τουλίπας ήταν μια περίοδος όταν οι τιμές συμβολαίου (στο χρηματιστήριο της Ολλανδίας) για ορισμένους βολβούς της πρόσφατα εισαγόμενης και μοντέρνας τουλίπας έφτασαν σε εξαιρετικά υψηλά επίπεδα. Η μεγάλη επιτάχυνση ξεκίνησε το 1634 και στη συνέχεια κατέρρευσε δραματικά τον Φεβρουάριο του 1637. Γενικά θεωρείται ότι ήταν η πρώτη καταγεγραμμένη κερδοσκοπική φούσκα στην ιστορία.

Η Γαλλική Επανάσταση ήταν δημοφιλής και πολλοί την προωθούσαν μυστικά όταν τον Ιανουάριο του 1795 εισέβαλε ο Γαλλικός στρατός. Η νέα κυβέρνηση ήταν ουσιαστικά μαριονέτα της Γαλλίας. Το 1806 ο Ναπολέων μεταμόρφωσε την Ολλανδία (μαζί με ένα μικρό μέρος της σημερινής Γερμανίας) σε Βασίλειο της Ολλανδίας, βάζοντας στον θρόνο τον αδελφό του Λουδοβίκο Βοναπάρτη. Στη φωτογραφία το «Δέντρο ελευθερίας» που στήθηκε στην πλατεία του Άμστερνταμ.

Ο βασιλιάς Λουδοβίκος δεν ικανοποίησε τις προσδοκίες του Ναπολέοντα, καθώς υποστήριζε τα τοπικά συμφέροντα περισσότερο από τα Γαλλικά και κατέλαβε άμεσα την Ολλανδία, καταλύοντας το βασίλειο. Έτσι, η Ολλανδία έγινε τμήμα της Γαλλικής Αυτοκρατορίας, στην οποία και παρέμεινε ως το 1813 όταν, μετά την ήττα του στη μάχη της Λειψίας, ο Ναπολέοντας υποχρεώθηκε να αποσύρει τα στρατεύματά του από τη χώρα. Το Συνέδριο της Βιέννης το 1815 εγκαθίδρυσε το Ηνωμένο Βασίλειο των Κάτω Χωρών με την επέκταση της επικράτειάς του στο Βέλγιο, ώστε να δημιουργήσει μία ισχυρή κρατική οντότητα στα βόρεια σύνορα της Γαλλίας. Το 1830 το Βέλγιο επαναστάτησε και τελικά κέρδισε την ανεξαρτησία του.

Κατά την περίοδο της αποικιοκρατίας, η Ολλανδία εμπλεκόταν ιδιαίτερα στο εμπόριο σκλάβων. Οι Ολλανδοί άποικοι και ιδιοκτήτες φυτειών βασιζόνταν στους Αφρικανούς σκλάβους για τις καλλιέργειες καφέ, κακάο, ζαχαροκάλαμου και βαμβακιού κατά μήκος των διαφόρων ποταμών. Η μεταχείριση των σκλάβων ήταν ιδιαίτερα άσχημη και αρκετοί δραπετεύαν. Η δουλεία καταργήθηκε από την Ολλανδία το 1863.

Κατά τον 19ο αιώνα η Ολλανδία εκβιομηχανίστηκε σχετικά αργά σε σύγκριση με τις γειτονικές της χώρες, κυρίως λόγω της μεγάλης πολυπλοκότητας του εκσυγχρονισμού των

υποδομών της, οι οποίες κύρια αποτελούνται από υδάτινες οδούς, αλλά και λόγω του σημαντικού ρόλου της αιολικής ενέργειας στη βιομηχανία της χώρας.

Από το 1900 ως το 1940 η Ολλανδία γνώρισε σημαντική πληθυσμιακή αύξηση. Αυτή η εποχή περιλάμβανε σημαντική αποικιακή επέκταση, ιδιαίτερα στις Ολλανδικές Ανατολικές Ινδίες, σε συνδυασμό με τις προκλήσεις που έθετε ο Α΄ Παγκόσμιος Πόλεμος και η Μεγάλη Ύφεση. Αν και η Ολλανδία διατήρησε ουδετερότητα κατά τη διάρκεια του Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου, η στρατηγική γεωγραφική της θέση και οι αποικιακοί πόροι της είχαν βαθιές επιπτώσεις στην οικονομική και πολιτική της σταθερότητα. Η περίοδος είδε την άνοδο του σοσιαλισμού και τις εργατικές αναταραχές, οι οποίες εν μέρει οφείλονταν στην εκβιομηχάνιση και στη μεταβαλλόμενη δυναμική της ολλανδικής κοινωνίας.

Η Ολλανδία επιθυμούσε να παραμείνει ουδέτερη κατά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο, όπως και στο παρελθόν, αλλά χωρίς ενδοιασμούς η ναζιστική Γερμανία εισέβαλε στην Ολλανδία λόγω της στρατηγικής της θέσης στις 10 Μαΐου του 1940, ως μέρος της εκστρατείας κατά των Συμμάχων. Η επίπεδη διαμόρφωση του εδάφους της χώρας διευκόλυνε την ανάπτυξη των γερμανικών στρατευμάτων. Η κυβέρνηση της χώρας και η

βασίλισσα εξορίστηκαν στο Λονδίνο. Στη φωτογραφία το Ρότερνταμ μετά τις αεροπορικές επιδρομές της Λούφτβαφε το 1940. Κατά τη διάρκεια της γερμανικής κατοχής 100.000 Ολλανδοί Εβραίοι μεταφέρθηκαν σε στρατόπεδα συγκέντρωσης.

Η χώρα απελευθερώθηκε στις 5 Μαΐου 1945 με την παράδοση των τελευταίων γερμανικών στρατευμάτων στους Συμμάχους.

Η μεταπολεμική περίοδος σημείωσε σημαντικές αλλαγές στην ολλανδική αυτοκρατορία, με διαδικασία αποαποικιοποίησης που ολοκληρώθηκε το 1949. Αυτή η εποχή επέφερε ουσιαστικές κοινωνικές αλλαγές στην Ολλανδία, συμπεριλαμβανομένης της ίδρυσης ενός κράτους πρόνοιας στις επόμενες δεκαετίες.

Η Ολλανδία έγινε επίσης ιδρυτικό μέλος βασικών διεθνών θεσμών, συμπεριλαμβανομένης της Μπενελούξ, του NATO και της Ευρωπαϊκής Ένωσης, αντικατοπτρίζοντας την εντεινόμενη δέσμευσή της στη διεθνή συνεργασία.

Το 1/4 της χώρας βρίσκεται κάτω από τη στάθμη της θάλασσας, με μόνο το 50% της γης να υπερβαίνει το ένα μέτρο πάνω από την επιφάνεια της θάλασσας. Οι περισσότερες από τις περιοχές που βρίσκονται κάτω από το επίπεδο της θάλασσας είναι τεχνητές, ενώ 3.000 χιλιόμετρα φραγμάτων προστατεύουν τη χώρα.

